

ŘEMESLA 03. 11. 2016

Dřevořezba - řemeslo, u kterého na druhu dřeva záleží

Dřevo je přírodní a po staletí snadno dostupný materiál, proto je dřevořezba nejrozšířenější formou řezbářství. Pro řezbáře je důležité naučit se...

Řezbářská dřevařská výroba má v České republice dlouholetou tradici. Výrobky ze dřeva vznikaly zpočátku hlavně za praktickým účelem, později byly i ozdobného až uměleckého charakteru. Nemusíte se řezbářem bzpodmínečně vyučit, pokud se dřevořezbou nechcete živit, je možné mít toto řemeslo pouze jako zálibu. Jaké dřevo je na dřevořezbu vhodné? Na to se podrobně podíváme.

Řezbářství je umělecké řemeslo spočívající ve tvorbě **plastik z tvárných materiálů**. Řezbářství tak přímo souvisí s dalšími blízkými obory, jako je sochařství či truhlářství. Nejoblíbenějším materiálem pro řezbu je bezpochyby dřevo, které nachází uplatnění ve výrobě uměleckých předmětů, okrasných prvků, praktických předmětů, altánů, laviček, ale taky třeba loutek či hraček.

Dřevo jako materiál k dřevořezbě

Dřevo je přírodní a po staletí **snadno dostupný materiál**, proto je dřevořezba nejrozšířenější formou řezbářství. Pro řezbáře je důležité naučit se rozlišovat jednotlivé druhy dřeva, naučit se, které dřevo je vhodné a které naopak nevhodné. Jednotlivé druhy dřeva se totiž **liší ve své stavbě a tvrdosti**, a proto se opracovávají odlišně. Pro výrobu některých konkrétních předmětů se hodí pouze určitý specifický druh dřeva.

V řezbářství je nejčastěji využíváno kruhově pórovité měkké **dřevo lípy, břízy a tvrdšího ořechu**. Obtížněji opracovatelné je dřevo některých roztroušeně pórovitých listnatých dřevin (např. buk, habr, jabloň či třešeň) či kruhově pórovitých listnatých dřevin, které jsou ale tvrdé (např. akát, jasan či dub). Jehličnany jsou pro jemnou řezbu taktéž spíše nevhodné, jsou příliš lehce štípatelné, mají nestejně tvrdé dřevo a vysoký obsah pryskyřic. Nicméně i přesto bývají jehličnany využívány v lidovém řezbářství, obzvláště při výrobě štípaných hraček či betlémů.

Dřevořezba byla dříve prováděna z mokrého dřeva. Syrové dřevo se sice snadněji opracovává, ale stále pracuje. To znamená, že je při sesychání náchylné ke vzniku prasklin a trhlin. Dnes se pracuje **především s dobře vyschlým dřevem**, což minimalizuje následné nebezpečí vzniku trhlin.

K povrchovým úpravám hotového výtvaru ze dřeva patří **broušení, ochrana dřeva před vnějšími vlivy** (fermež, vosky, laky, oleje), **zvýraznění kresby** dřeva (lak, fermež, jantar, šelak) a jeho barevné úpravy (bělení, barvení, moření, polychromie).

Druhy dřeva podle tvrdosti

Velmi měkká dřeva:

- topol
- vrba
- lípa

Měkká dřeva:

- jíva
- jírovec
- olše
- bříza
- střemcha

Středně tvrdá dřeva:

- líska
- kaštan jedlý
- platan
- jilm

Tvrdá dřeva:

- škumpa
- javor
- třešeň
- višěň
- švestka
- jabloň
- hrušeň
- ořešák
- dub
- jasan

Velmi tvrdá dřeva:

- akát
- habr
- zimostřez
- dřín
- svída
- ptačí zob

Neobyčejně tvrdá dřeva:

- mahagon
- eben
- olivovník

Velmi měkká dřeva (kromě lípy) jsou k dřevořezbě nevhodná, mají tendenci ke hnilobě a topol dokonce tupí nástroje. Velmi tvrdá a neobyčejně tvrdá dřeva se používají k řezbě jen výjimečně, spíše se z nich soustruží. Začátečnickům se vždy doporučuje dřevo měkké. Ideálním dřevem pro začátečníka je **dřevo lipové**, které je dobře opracovatelné a patří i mezi levnější druhy dřeva.

Stručný popis vybraných druhů dřeva vhodných pro řezbářství

Lípa

Lipové dřevo je pro dřevořezbu ideální. Je světlé, smetanově či šedobíle zbarvené, poměrně pevné, ale měkké a stejnoměrně husté. Málo sesychá, dobře přijímá lepidlo, snadno se moří a tónuje a lze řezat dláty i přes vlákna. Na druhou stranu není příliš trvanlivé, je málo odolné proti vlhku a dřevokaznému hmyzu, je dobré jej proto chemicky ošetřit.

Olše

Má obdobné vlastnosti jako lípa, ale výraznější kresbu a tmavší barvu. Na vzduchu tmavne.

Bříza

Má smetanově bílé dřevo bez lesku a výraznější kresby. Je stejnoměrně husté, pevné a dobře se ohýbá. Ani menší průměry nepraskají, a to ani v kulatině. Dobře se moří a přijímá lepidlo. Na druhou stranu špatně odolává vlivu počasí, houbám a hnilobě.

Javor

Má světlé, tvrdé a lesklé dřevo. Mimo jiné jde o vynikající dřevo k výrobě hudebních nástrojů.

Třešeň

Třešeň má pevné tvrdé dřevo s výraznou a hezkou kresbou letokruhů. Bělová část je smetanově narůžovělá a jádro je červenohnědé, na vzduchu časem ztmavne a zčervená. Ačkoliv jde o dřevo pružné a houževnaté, při sušení hodně praská. Dobře se obrábí, ale dláty se špatně reže přes vlákna. Jde o dřevo velmi vhodné k výrobě šperků.

Švestka

Švestka má tvrdé, stejnoměrné a husté dřevo. Běl je žlutá až naředlá, jádro červenohnědé. Dobře se soustruží i řeže. Obdobně jako třešeň je toto dřevo vhodné k výrobě dřevěného šperku.

Hrušeň

Tvrdé a stejnoměrně husté dřevo, které málo pracuje a nebortí se.

Ořech

Velmi ceněné, krásné dřevo s nádhernou kresbou. Bělová část má šedobílou barvu, jádro je proměnlivé, nejčastěji tmavohnědé. Dřevo je tvrdé, pevné a poměrně trvanlivé, jen je nutné opatrné sušení, protože rádo praská. Je vhodné k obrábění, ohýbání, soustružení i řezání dláty. Často je užíváno k dýchování nábytku, k vykládání a k výtvarnému zpracování.

Dub

Pevné a tvrdé dřevo, které velmi dobře odolává působení vlhka.

Jasan

Pevné a pružné dřevo s hezkou kresbou. Pro svoji pružnost bývalo užíváno pro výrobu lyží či luků.

Akát

Velmi tvrdé a pružné dřevo s výraznou kresbou. Vhodný na násady a topůrka. Pozor - při sušení praská.

Habr

Jedná se o naše nejtvrďší dřevo, díky tomu je vhodné zejména na výrobu paliček a podobně